

CONTACTEN MET BEOEFENAARS VAN NIET-CONVENTIONELE GENEESWIJZEN

Gezondheidsenquête 2018

—

S. DRIESKENS • A. SCOHY • F. BERETE

Sciensano

Epidemiologie en volksgezondheid - Levensstijl en chronische ziekten
HIS 2018

Maart 2019 • Brussel • België

Hoofdauteur: Sabine Driekens

Revisor: Aline Scohy

Redacteurs: Sabine Driekens, Finaba Berete

Contactpersoon: Sabine Driekens • T+32 2 642 50 25 • Sabine.driekens@sciensano.be

Gelieve te citeren als:

S. Driekens, A. Scohy, F. Berete. Gezondheidsenquête 2018: Contacten met beoefenaars van niet-conventionele geneeswijzen. Brussel, België: Sciensano; D/2020/14.440/13. www.dezondheidsenquete.be

DANKWOORD

Graag willen we de volgende personen bedanken:

Lize Hermans van Sciensano voor het grondig nalezen van dit rapport

Ledia Jani en Tadek Krzywania van Sciensano voor de lay-out van dit rapport en de administratieve steun

Sandrine de Waleffe en haar team van Statbel voor de organisatie van het veldwerk en hun enquêteurs voor de uitvoering ervan

En natuurlijk alle mensen die vrijwillig aan de enquête hebben deelgenomen

OPDRACHTGEVERS

Deze gezondheidsenquête wordt uitgevoerd op vraag van:

De federale regering, beleidsdomein Sociale zaken en Volksgezondheid

De Vlaamse regering, beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van Brussel-Hoofdstad (GGC),
beleidsdomein Gezondheidsbeleid

De Franse Gemeenschapsregering, beleidsdomein Sociale Promotie, Jeugd, Vrouwenrechten en Gelijke
Kansen

De Waalse regering, beleidsdomein Gezondheid, Gelijke Kansen, Sociale Actie en Ambtenarenzaken van de
Waalse regering

De Duitstalige Gemeenschapsregering, beleidsdomein Familie, Gezondheid en Sociale Aangelegenheden
van de Duitstalige Gemeenschap

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	6
AFKORTINGEN	7
INLEIDING	8
VRAGEN	10
INDICATOREN	11
RESULTATEN	12
1. Raadplegen van een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze	12
1.1. Gebruik in België	12
1.2. Evolutie	12
1.3. Demografische verschillen	13
1.4. Socio-economische verschillen	14
2. De vier belangrijkste typen van beoefenaars van niet-conventionele geneeswijzen	14
2.1. Gebruik in België	14
2.2. Evolutie	14
2.3. Demografische verschillen	16
2.4. Socio-economische verschillen	19
BESPREKING EN CONCLUSIE	20
SAMENVATTENDE TABELLEN	22
REFERENTIES	24
LIJST VAN TABELLEN	25

SAMENVATTING

In tegenstelling tot de conventionele geneeskunde is een niet-conventionele geneeswijze een behandeling waarvoor nooit wetenschappelijk bewijs van medische doeltreffendheid is geleverd. In dit rapport wordt een schatting gemaakt van het raadplegen van een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze, en meer specifiek van de vier typen bepaald in de “wet Colla”: homeopathie, acupunctuur, chiropraxie en osteopathie. In 2014 werden bepaalde aspecten van deze wet bekrachtigd. Alleen artsen, tandartsen en vroedvrouwen kunnen de complementaire titel van homeopaat dragen. De beoefening van andere niet-conventionele geneeswijzen door een niet-arts komt neer op de onwettige uitoefening van de geneeskunde.

- In 2018 heeft één Belg op de tien (11,2%) in de 12 maanden voorafgaand aan het interview een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze geraadpleegd.
- Dit percentage is sinds 2001 (10,3%) licht, maar significant gestegen. Het Waals Gewest is verantwoordelijk voor deze stijging, waar het percentage is gestegen van 9,2% in 2001 tot 13,5% in 2018, terwijl in het Vlaams Gewest (respectievelijk van 10,5% tot 9,9%) en in het Brussels Gewest (resp. van 12,4% tot 11,4%) dit percentage licht, maar significant gedaald is. Dit maakt dat het percentage in het Waals Gewest significant hoger is dan in de twee andere gewesten.
- De osteopaat wordt het vaakst geraadpleegd (8,4%), de andere drie typen in veel mindere mate (1,7% à 1,9%). Het raadplegen van een osteopaat heeft doorheen de tijd aan populariteit gewonnen (van 3,9% in 2001 tot 8,4% in 2018, een verdubbeling – in het Waals Gewest zelfs een verdrievoudiging, nl. van 4,1% tot 11,5%). Het raadplegen van een homeopaat daarentegen heeft aan populariteit verloren tussen 2001 (5,9%) en 2018 (1,7%).
- De bevolkingsgroepen die vaker een beroep doen op een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze zijn vrouwen (12,8% tegenover 9,6% van de mannen), mensen van middelbare leeftijd (16,7% à 18,3% van de 35-54-jarigen tegenover 5,2% van de 0-14-jarigen) en de hoogst opgeleiden (15,4% tegenover 2,6% à 8,8% van de lager opgeleiden).

Het raadplegen van een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze neemt sinds 2001 lichtjes toe, vooral wat de osteopaat betreft. Mensen met een chronische aandoening maken vaker gebruik van een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze. Uit een ander HIS 2018 rapport werd vastgesteld dat ook de prevalentie van mensen met een chronische aandoening blijft stijgen. Deze aandoeningen gaan vaak gepaard met aanhoudende pijn en dat is de belangrijkste reden dat er gebruik wordt gemaakt van een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze. Hoewel een niet-conventionele geneeswijze meestal wordt gebruikt in combinatie met de conventionele geneeskunde, wordt hierover nog steeds te weinig gecommuniceerd tussen artsen en patiënten. Om de kwaliteit en de veiligheid van de gezondheidszorg van de patiënt te garanderen, is het belangrijk dat artsen het gebruik van niet-conventionele geneeswijzen met hun patiënten bespreken, zodat hun zorgpatroon efficiënt kan worden gecontroleerd.

AFKORTINGEN

HIS	Health Interview Survey – Gezondheidsenquête
CAM	Complementary and Alternative Medicine, vertaald aanvullende en alternatieve geneeswijze
VS	Verenigde Staten
EHIS	Europese gezondheidsenquête
CAPI	Computer Assisted Personal Interview
ESS	European Social Survey, vertaald Europese Sociale Enquête

INLEIDING

In tegenstelling tot de conventionele geneeskunde is een niet-conventionele geneeswijze een behandeling waarvoor nooit wetenschappelijk bewijs van medische doeltreffendheid is geleverd (1). Een veelgebruikt synoniem voor niet-conventionele geneeswijze is aanvullende en alternatieve geneeswijze, afgekort CAM (Complementary and Alternative Medicine). Het Nationaal Centrum voor Complementaire en Alternatieve Geneeskunde (NIH/NCCAM) in de Verenigde Staten (VS) definieert CAM als “een groep van uiteenlopende medische en gezondheidssystemen, praktijken en producten die momenteel niet worden beschouwd als onderdeel van de conventionele geneeskunde” (2;3). CAM wordt ‘complementair’ (aanvullend) genoemd wanneer het wordt gebruikt in combinatie met conventionele behandelingen en wordt ‘alternatief’ genoemd wanneer het wordt gebruikt in plaats van een conventionele behandeling. Het merendeel van het gebruik van niet-conventionele geneeswijzen is aanvullend van aard (1;2). De niet-conventionele geneeswijzen hebben een zeer breed toepassingsgebied. Afhankelijk van de aard en het aantal praktijken die in de definitie zijn opgenomen, vertonen de cijfers van het gebruik van niet-conventionele geneeswijzen zeer grote verschillen (1).

In antwoord op een Europese vraag en om de patiënten te beschermen werd in 1999 de “wet Colla” uitgevaardigd, met als doel het erkennen van vier niet-conventionele geneeswijzen: homeopathie, acupunctuur, chiropraxie en osteopathie. Deze wet beoogt dat elke patiënt steeds kan rekenen op kwaliteitsvolle zorgen. Dit moet voornamelijk worden gegarandeerd door een wettelijk kader voor niet-conventionele geneeswijzen teneinde deze praktijken te definiëren, hun beoefenaars te registreren en zowel hun praktijk als de geregistreerde beoefenaars te machtigen. In 2014 werden bepaalde aspecten van de “wet Colla” bekrachtigd. Alleen artsen, tandartsen en vroedvrouwen kunnen de complementaire titel van homeopaat dragen. De beoefening van andere niet-conventionele geneeswijzen door een niet-arts komt tot op de dag van vandaag nog steeds neer op de onwettige uitoefening van de geneeskunde (4). Dit hoofdstuk spitst zich toe op deze vier niet-conventionele geneeswijzen die als volgt worden gedefinieerd¹:

- Homeopathie: “het doel van deze behandeling is het verkrijgen van een therapeutisch effect op de symptomen én een verhoging van het algemeen gezondheidsniveau, door de toediening van een gelijkend, gedynamiseerd en eventueel verdund geneesmiddel om zodoende nevenwerkingen zo klein mogelijk te houden”;
- Acupunctuur: “is oorspronkelijk een onderdeel van de traditionele Chinese geneeskunde. Hierbij worden ook roestvrije staalnaalden op zogenaamde acupunctuurpunten in het lichaam gestoken. Bij moderne toepassing kunnen eventueel andere stimuli op punten van keuze worden toegepast, zoals bestraling met laser, een laagfrequente wisselstroom op de geplaatste naalden of zelfs toediening van kleine injecties in acupunctuurpunten”;
- Chiropraxie: “is gericht op stoornissen aan de wervelkolom en het zenuwstelsel. De nadruk ligt op de manuele technieken (met de hand) inclusief mobilisatie en manipulatie van gewrichten, met bijzondere aandacht voor verplaatsingen (subluxaties). De bedoeling is om hiermee ook het functioneren van het zenuwstelsel en de algemene gezondheid te verbeteren”;
- Osteopathie: “is een therapeutische en diagnostische manuele benadering van de pathologieën die zich uitsluitend richt op het niet normaal bewegen van het bewegingssysteem (locomotorisch stelsel) en het perifere zenuwstelsel”.

Sommige niet-conventionele geneeswijzen worden in het kader van een aanvullende ziekteverzekering gedeeltelijk terugbetaald (1).

¹ <https://www.health.belgium.be/nl/niet-conventionele-praktijken>

Volgens de gezondheidsenquête 2013 deed 8% van de bevolking in België een beroep op een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze (zoals hierboven gedefinieerd) in de 12 maanden voorafgaand aan het interview. De niet-conventionele geneeswijzen spelen dus een niet onbelangrijke rol in de Belgische gezondheidssector. De gezondheidsenquête biedt de mogelijkheid informatie te verzamelen op niveau van de gehele bevolking en om verschillen in verband met socio-demografische factoren en factoren gerelateerd aan de gezondheidstoestand te bestuderen.

VRAGEN

Deze vragen hebben enkel betrekking op de vier niet-conventionele geneeswijzen erkend door de “wet Colla”. Deze vragen zijn geen aanbeveling van Eurostat in het kader van de Europese gezondheidsenquête (EHIS).

De vragen met betrekking tot contacten met beoefenaars van niet-conventionele geneeswijzen zijn onderdeel van de mondelinge CAPI vragenlijst en worden aan iedereen gesteld. Proxies mogen deze vragen beantwoorden.

Vragen gebruikt in de gezondheidsenquête 2018

De volgende vier vragen worden met ja of neen beantwoord:

- NC.01.** Hebt u de afgelopen 12 maanden, dus sinds __/__/__, een homeopaat geraadpleegd?
- NC.02.** Hebt u de afgelopen 12 maanden, dus sinds __/__/__, een acupuncturist geraadpleegd?
- NC.03.** Hebt u de afgelopen 12 maanden, dus sinds __/__/__, een chiropractor of kraker geraadpleegd?
- NC.04.** Hebt u de afgelopen 12 maanden, dus sinds __/__/__, een osteopaat geraadpleegd?

INDICATOREN

Deze module omvat de volgende indicatoren:

NC_1 Percentage van de bevolking dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden

De lijst van typen van beoefenaars van niet-conventionele geneeswijzen is in de loop van de verschillende edities van de gezondheidsenquête steeds veranderd. Ook voor de voorgaande jaren is de indicator NC_1 beperkt tot de combinatie van de vier belangrijkste typen die sinds de gezondheidsenquête 2001 steeds in de lijst zijn opgenomen: homeopaat, acupuncturist, chiropractor of kraker, en osteopaat.

Daarnaast zal ook elk van deze vier typen van beoefenaars van een niet-conventionele geneeswijze verder worden besproken. Opgelet: de som van de percentages van deze vier typen is niet gelijk aan het percentage van de algemene indicator NC_1, omdat het mogelijk is dat een respondent meerdere beoefenaars van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden.

NC01_1 Percentage van de bevolking dat een homeopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden

NC02_1 Percentage van de bevolking dat een acupuncturist heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden

NC03_1 Percentage van de bevolking dat een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden

NC04_1 Percentage van de bevolking dat een osteopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden

RESULTATEN

—

1. Raadplegen van een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze

1.1. GEBRUIK IN BELGIË

In de 12 maanden voorafgaand aan het interview had 11,2% van de bevolking in België een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze geraadpleegd.

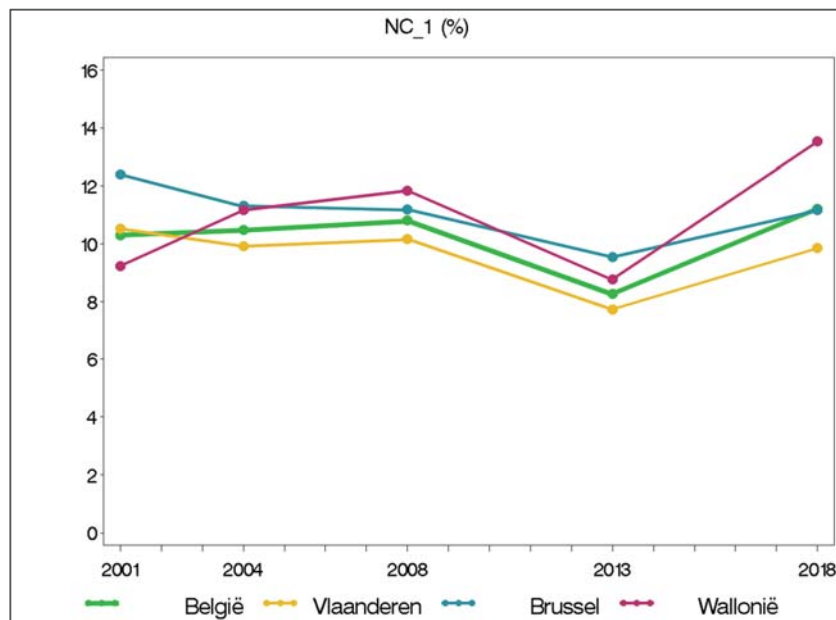
Regionale verschillen

Het percentage mensen dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden is significant hoger in het Waals Gewest (13,5%) dan in het Brussels (11,2%) en het Vlaams Gewest (9,9%).

1.2. EVOLUTIE

Het percentage mensen dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd is, buiten de daling tussen 2008 en 2013, lichtjes, maar significant gestegen tussen 2001 (10,3%) en 2018 (11,2%) (Figuur 1).

Figuur 1 | Percentage van de bevolking dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, volgens gewest en jaar, Gezondheidsenquête, België 2018

Regionale verschillen

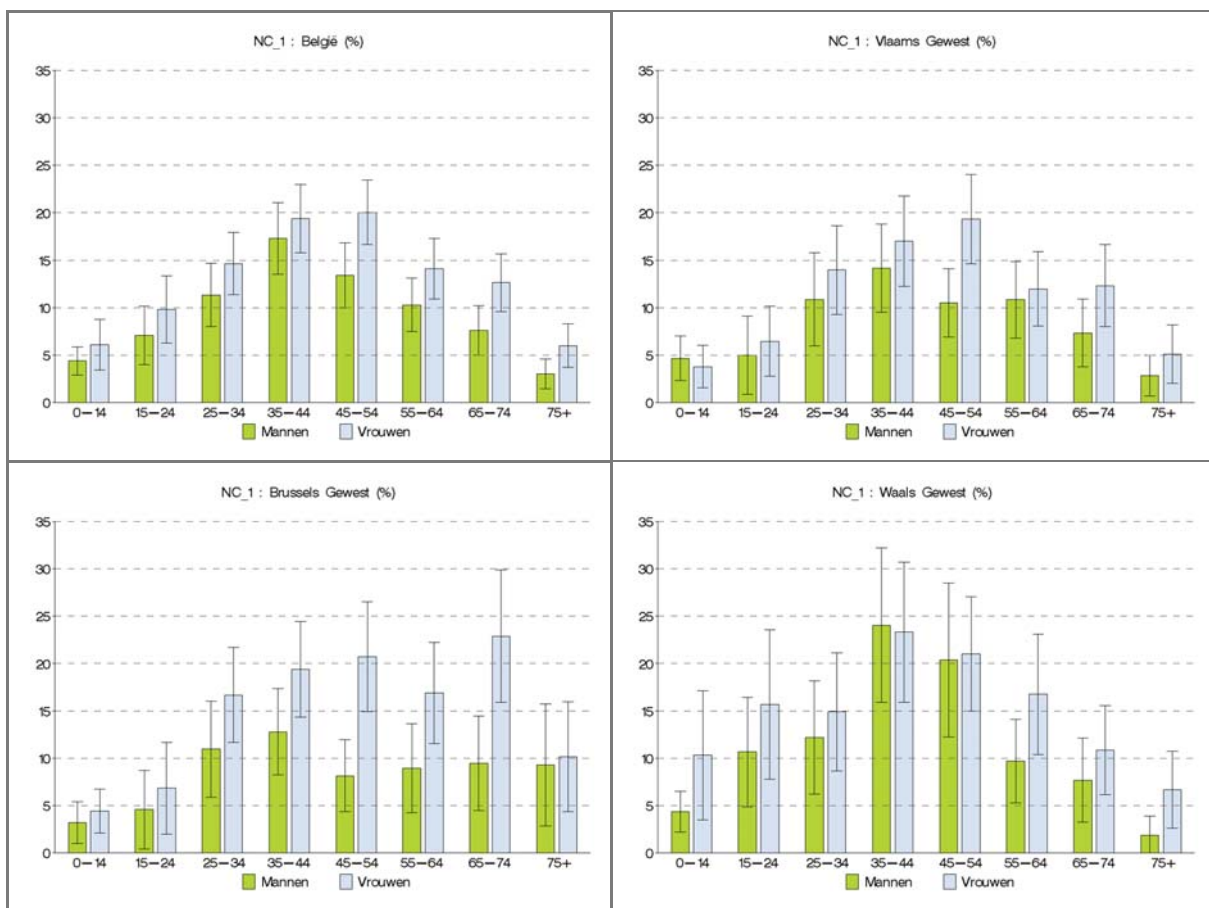
In tegenstelling tot België, is het percentage mensen dat in de afgelopen 12 maanden een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd zowel in het Vlaams als het Brussels Gewest algemeen gezien licht, maar significant gedaald tussen 2001 en 2018 (wel significant gestegen t.o.v. 2013): respectievelijk van 10,5% in 2001 tot 9,9% in 2018 en van 12,4% in 2001 tot 11,2% in 2018. De tijdstrend in het Waals Gewest komt wel overeen met die van België, en is ook bepalend voor de evolutie van het raadplegen van een

beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze in België: buiten de daling tussen 2008 en 2013, is het percentage significant en vrij sterk gestegen tussen 2001 (9,2%) en 2018 (13,5%), vooral t.o.v. 2013 (8,8%) (Figuur 1).

1.3. DEMOGRAFISCHE VERSCHILLEN

Het percentage vrouwen (12,8%) dat een beroep doet op een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze is significant hoger dan het percentage mannen (9,6%). Tussen de leeftijd van 15 en 74 jaar is het percentage mensen dat een beroep doet op een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze significant hoger dan in de jongste leeftijdsgroep van 0-14 (5,2%), met percentages die pieken in de leeftijdsgroepen tussen 35 en 54 jaar (18,3% bij de 35-44-jarigen en 16,7% bij de 45-54-jarigen). In elke leeftijdsgroep is het percentage vrouwen hoger dan het percentage mannen, maar de verschillen zijn niet significant.

Figuur 2 | Percentage van de bevolking dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, volgens geslacht, leeftijd en gewest, Gezondheidsenquête, België 2018

Regionale verschillen

Zoals voor België, zijn er ook in elk gewest significante geslachtsverschillen: 11,2% van de vrouwen versus 8,5% van de mannen in het Vlaams Gewest, respectievelijk 14,1% versus 8,2% in het Brussels Gewest en 15,1% versus 11,9% in het Waals Gewest. De leeftijdsverdeling in de drie gewesten komt grotendeels overeen met die van België. Bijna één op de vier (23,7%) Walen van 35-44 jaar heeft in de afgelopen 12 maanden een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze geraadpleegd. In het Vlaams en het Brussels Gewest is het percentage bij vrouwen in de leeftijdsgroep van 45-54 jaar dubbel zo hoog als dat bij mannen in die leeftijdsgroep, een significant verschil. Dit is ook het geval voor Brusselse vrouwen en mannen van 65-74 jaar.

1.4. SOCIO-ECONOMISCHE VERSCHILLEN

Het raadplegen van een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze hangt samen met het opleidingsniveau. Het percentage mensen dat er gebruik van maakte in de 12 maanden voorafgaand aan het interview stijgt van 2,6% bij diegenen met hoogstens een diploma lager onderwijs, tot 4,9% à 8,8% bij diegenen met een diploma lager of hoger secundair, en tot 15,4% bij diegenen met een diploma hoger onderwijs. Het percentage van de hoogst opgeleiden is significant hoger dan dat van de drie lagere opleidingsniveaus en dat van de categorie 'hoger secundair' is ook significant hoger dan dat van de twee lagere opleidingsniveaus.

Regionale verschillen

Zoals in België, wordt er ook in de drie gewesten een sociale gradiënt waargenomen: van 2,5% bij de laagst opgeleiden tot 12,6% bij de hoogst opgeleiden in het Vlaams Gewest, respectievelijk van 2,3% tot 16,7% in het Brussels Gewest en van 2,8% tot 19,8% in het Waals Gewest (in Wallonië is het verschil tussen lager en hoger secundair niet significant).

2. De vier belangrijkste typen van beoefenaars van niet-conventionele geneeswijzen

2.1. GEBRUIK IN BELGIË

Van de vier typen van beoefenaars van niet-conventionele geneeswijze werd een osteopaat in 2018 het vaakst geraadpleegd, nl. door 8,4% van de Belgen. Voor de andere drie typen lag het percentage veel lager: een acupuncturist (1,9%), een homeopaat (1,7%) en chiropractor of kraker (1,7%). Aangezien de som van deze vier percentages hoger is dan het algemene percentage (dus het raadplegen van een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze: 11,2%), heeft een deel van de bevolking meer dan één type van beoefenaars van niet-conventionele geneeswijzen geraadpleegd.

Regionale verschillen

Zoals in België, wordt van de vier typen van beoefenaars van niet-conventionele geneeswijze ook de osteopaat in de drie gewesten het vaakst geconsulteerd. Bovendien worden er significante verschillen volgens gewest waargenomen: een significant hoger percentage in het Waals Gewest (11,5%) dan in het Brussels (8,7%) en het Vlaams Gewest (6,5%). Het verschil tussen het Brussels en Vlaams Gewest is ook significant.

Voor wat de andere typen van beoefenaars van niet-conventionele geneeswijzen betreft: in het Waals Gewest (2,5%) wordt vaker een acupuncturist geraadpleegd dan in het Vlaams (1,6%) en het Brussels Gewest (1,5%), een significant verschil. Een chiropractor of kraker wordt dan weer significant vaker geraadpleegd in het Vlaams Gewest (2,4%) dan in het Brussels (1,0%) en het Waals Gewest (0,6%). Er zijn geen significante verschillen volgens gewest voor wat het raadplegen van een homeopaat betreft.

2.2. EVOLUTIE

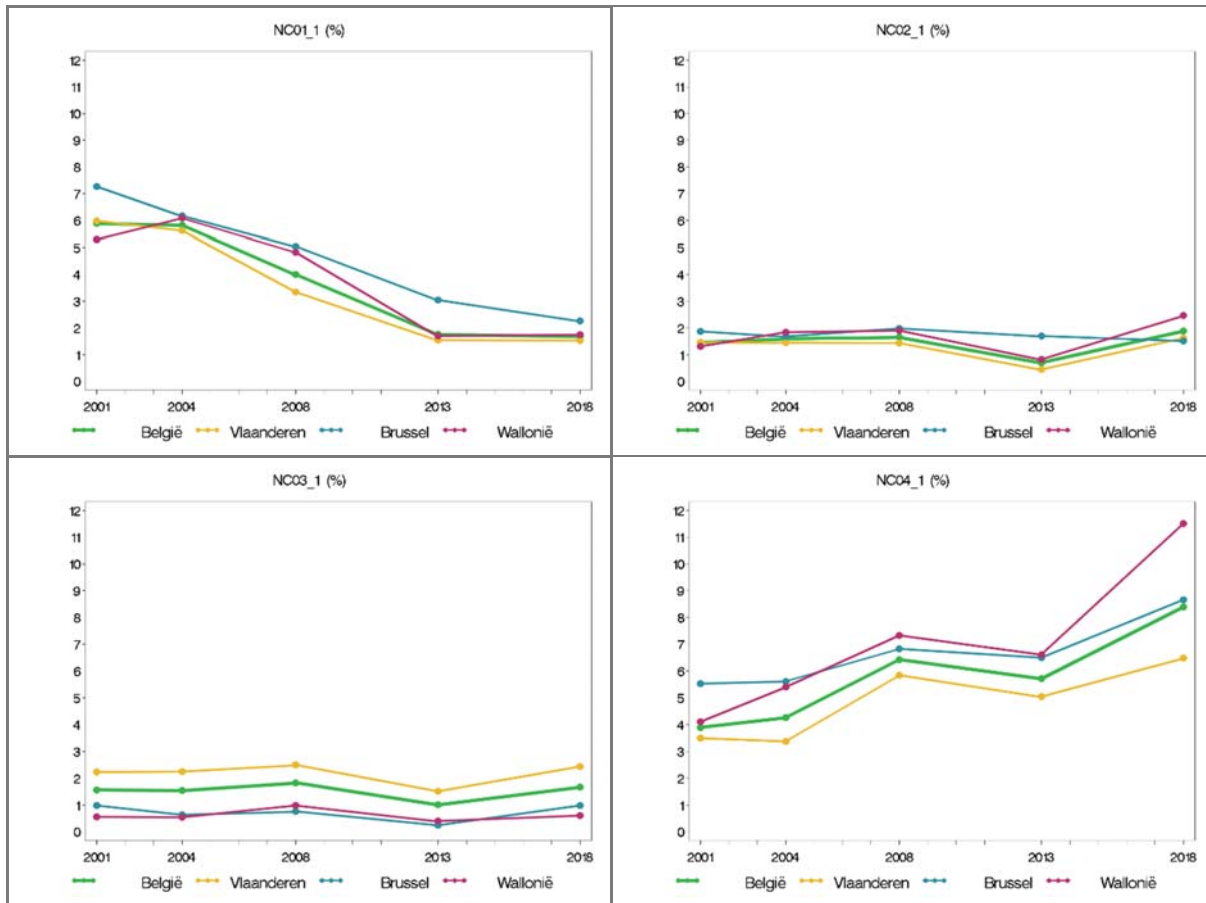
Grosso modo is het percentage mensen dat in de afgelopen 12 maanden een homeopaat heeft geraadpleegd tussen 2001 (5,9%) en 2018 (1,7%) significant gedaald (waarbij het percentage in het begin (2001-2004) en op het einde (2013-2018) constant was) (Figuur 3 – NC01_1).

Buiten de daling tussen 2008 en 2013, is het percentage mensen dat in de afgelopen 12 maanden een acupuncturist heeft geraadpleegd licht, maar significant gestegen: van 1,5% in 2001 tot 1,9% in 2018 (Figuur 3 – NC02_1).

Buiten het lager cijfer in 2013 (1,0%), is het percentage mensen dat in de afgelopen 12 maanden een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd constant gebleven doorheen de tijd (1,5% à 1,7%) (Figuur 3 – NC03_1).

Buiten het constante cijfer tussen 2008 en 2013, is het percentage mensen dat in de afgelopen 12 maanden een osteopaat heeft geraadpleegd significant gestegen: van 3,9% in 2001 tot 8,4% in 2018, een verdubbeling (Figuur 3 – NC04_1)!

Figuur 3 | Percentage van de bevolking dat een homeopaat (NC01_1), een acupuncturist (NC02_1), een chiropractor of kraker (NC03_1), of een osteopaat (NC04_1) heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, volgens gewest en jaar, Gezondheidsenquête, België 2018

Regionale verschillen

Voor wat het raadplegen van een homeopaat betreft, komt de tijdstrend in het Vlaams en het Waals Gewest overeen met die van België, dus grosso modo een significante daling van het percentage: respectievelijk van 6,0% in 2001 tot 1,5% in 2018 en van 5,3% in 2001 tot 1,8% in 2018. Het percentage in het Brussels Gewest is lineair en significant gedaald: van 7,3% in 2001 tot 2,3% in 2018 (Figuur 3 – NC01_1).

Voor wat het raadplegen van een acupuncturist betreft, is het percentage in het Vlaams (buiten de daling tussen 2008 en 2013) en het Brussels Gewest constant gebleven. De tijdstrend in het Waals Gewest komt overeen met die van België, wat neerkomt op een lichte, maar significante stijging van het percentage (van 1,3% in 2001 tot 2,5% in 2018) (Figuur 3 – NC02_1).

Voor wat het raadplegen van een chiropractor of kraker betreft, is de tijdstrend in de drie gewesten eerder constant gebleven, wat ook in België het geval was (Figuur 3 – NC03_1).

Voor wat het raadplegen van een osteopaat betreft, wordt er zowel in het Vlaams als in het Brussels Gewest een lineaire en significant stijgende tijdstrend waargenomen: respectievelijk van 3,5% in 2001 tot 6,5% in 2018

en van 5,5% in 2001 tot 8,7% in 2018. In het Waals Gewest wordt dezelfde tijdstrend als voor België waargenomen: buiten het constante cijfer tussen 2008 en 2013, is het percentage tussen 2001 en 2018 significant gestegen van 4,1% tot 11,5%, een verdrievoudiging (Figuur 3 – NC04_1)!

2.3. DEMOGRAFISCHE VERSCHILLEN

Zowel voor wat het raadplegen van een homeopaat (2,4% versus 1,0%), een acupuncturist (2,4% versus 1,4%) als een osteopaat (9,7% versus 7,0%) betreft, is het percentage vrouwen significant hoger dan het percentage mannen. Voor wat het raadplegen van een chiropractor of kraker betreft, zijn er geen significante geslachtsverschillen.

Het percentage mensen dat in de afgelopen 12 maanden een homeopaat heeft geraadpleegd, is significant hoger in de leeftijdsgroep van 35-44 jaar (2,3%) dan in de leeftijdsgroep van 0-14 jaar (1,1%). In geval van het raadplegen van een acupuncturist is het percentage significant hoger vanaf 15 jaar (t.o.v. de jongste leeftijdsgroep met 0,0%) met een piek in de leeftijdsgroep van 45-54 jaar (3,8%). In het geval van het raadplegen van een chiropractor of kraker is het percentage significant hoger vanaf 25 jaar (t.o.v. de jongste leeftijdsgroep met 0,3%) met de hoogste percentages bij de 35-44-jarigen (3,4%) en de 45-54-jarigen (3,2%). Tot slot is het percentage m.b.t. het raadplegen van een osteopaat t.o.v. 0-14-jarigen (4,3%) significant hoger in de leeftijdsgroepen tussen 15 en 74 jaar, met een piek bij de 35-54-jarigen (14,0% en 12,4%), en significant lager bij de 75-plussers (2,6%).

Voor de vier typen van beoefenaars van niet-conventionele geneeswijze worden er in geen enkele leeftijdsgroep significante geslachtsverschillen waargenomen, behalve voor wat betreft het raadplegen van een homeopaat in de afgelopen 12 maanden, waar in de leeftijdsgroep van 35-44 jaar het percentage vrouwen (iets meer dan 4%) significant hoger is dan het percentage mannen (zo'n 0,6%) (Figuur 4 - NC01_1) en voor wat betreft het raadplegen van een osteopaat in de leeftijdsgroep van 65-74 jaar waar ook het percentage vrouwen zeker twee keer zo hoog is als het percentage mannen, een significant verschil (Figuur 5 - NC04_1).

Regionale verschillen

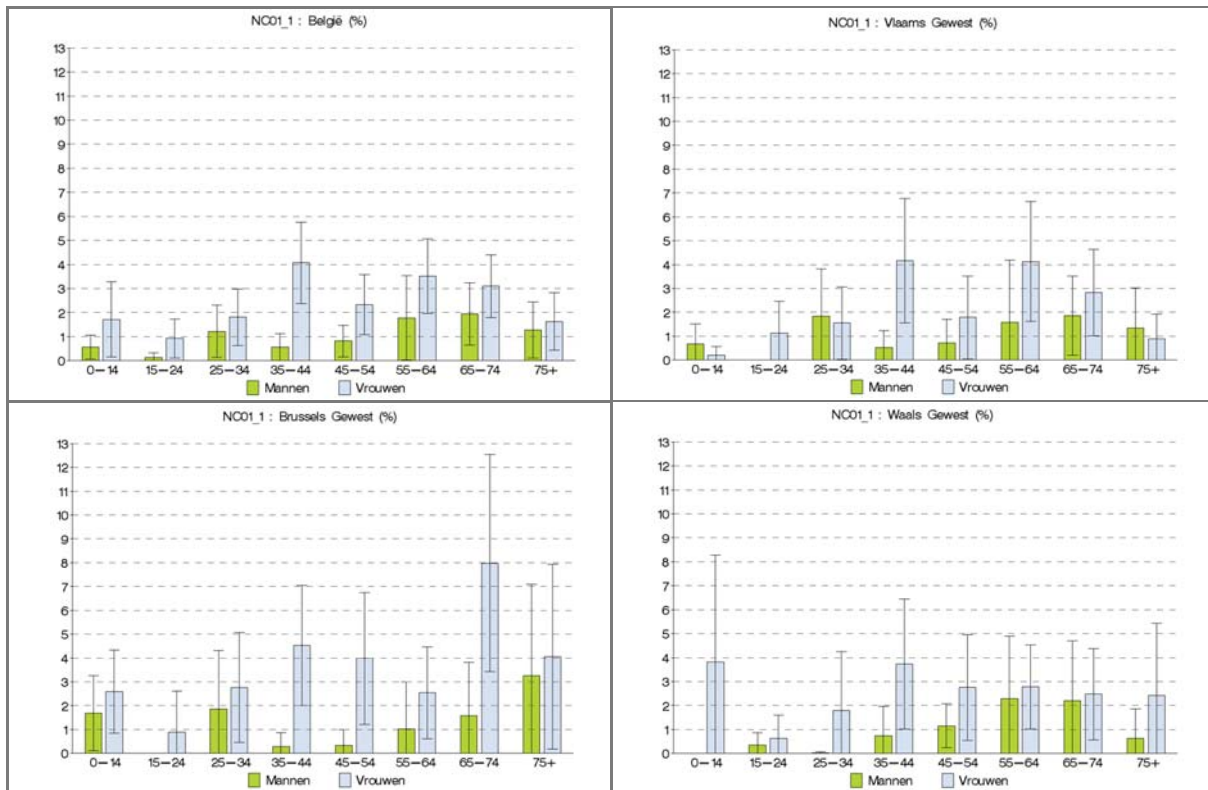
Behalve dat er ook geen geslachtsverschillen worden vastgesteld voor het raadplegen van een acupuncturist en een osteopaat in het Waals Gewest, is de situatie m.b.t. het geslacht in de drie gewesten hetzelfde als voor België.

Voor wat het raadplegen van een homeopaat betreft, zijn er alleen in het Vlaams Gewest significante verschillen volgens leeftijd en deze zijn meer uitgesproken dan voor België: een significant hoger percentage in de leeftijdsgroepen tussen 25 en 44 jaar (1,7% en 2,3%) en in de leeftijdsgroepen tussen 55 en 74 jaar (2,9% en 2,4%) t.o.v. de leeftijdsgroep van 0-14 jaar (0,4%). Voor wat het raadplegen van een acupuncturist betreft, is het percentage in de drie gewesten, zoals voor België, ook significant hoger vanaf 15 jaar, alleen komen de hoogste percentages per gewest in andere leeftijdsgroepen voor: in het Vlaams Gewest is dit in de leeftijdsgroepen tussen 35 en 64 jaar (2,7% à 2,8%), in het Brussels Gewest is dit in de leeftijdsgroepen tussen 35 en 54 jaar (2,7% à 2,8%) en in de leeftijdsgroep van 65-74 jaar (3,0%), en in het Waals Gewest is dit in de leeftijdsgroep van 45-54 jaar (5,8%). Voor wat het raadplegen van een chiropractor of kraker betreft, komt de leeftijdsverdeling in het Vlaams Gewest overeen met die voor België, nl. significant hogere percentages vanaf 25 jaar met de hoogste percentages in de leeftijdsgroepen tussen 35 en 54 jaar (5,4% en 4,8%). Ook in het Brussels Gewest zijn de percentages significant hoger vanaf 25 jaar, maar het hoogste percentage komt voor in een jongere leeftijdsgroep, nl. die van 25-34 jaar (2,1%). In het Waals Gewest zijn er zo goed als geen significante verschillen volgens leeftijd, behalve dan een significant lager percentage in de leeftijdsgroep van 15-24 jaar (0,0%) t.o.v. de jongste leeftijdsgroep (0,5%). Tot slot voor wat het raadplegen van een osteopaat betreft, is in het Vlaams Gewest het percentage significant hoger in de leeftijdsgroepen tussen 25 en 54 jaar (9,1% à 9,7% t.o.v. 3,9% in de jongste leeftijdsgroep van 0-14 jaar). In het Brussels Gewest is dit vanaf 15 jaar met de hoogste percentages in de leeftijdsgroepen tussen 25 en 54 jaar (11,5% à 12,7%) en in de leeftijdsgroep van 65-74 jaar (11,3%) t.o.v. 2,2% in de jongste leeftijdsgroep. In het Waals Gewest is het percentage t.o.v. de

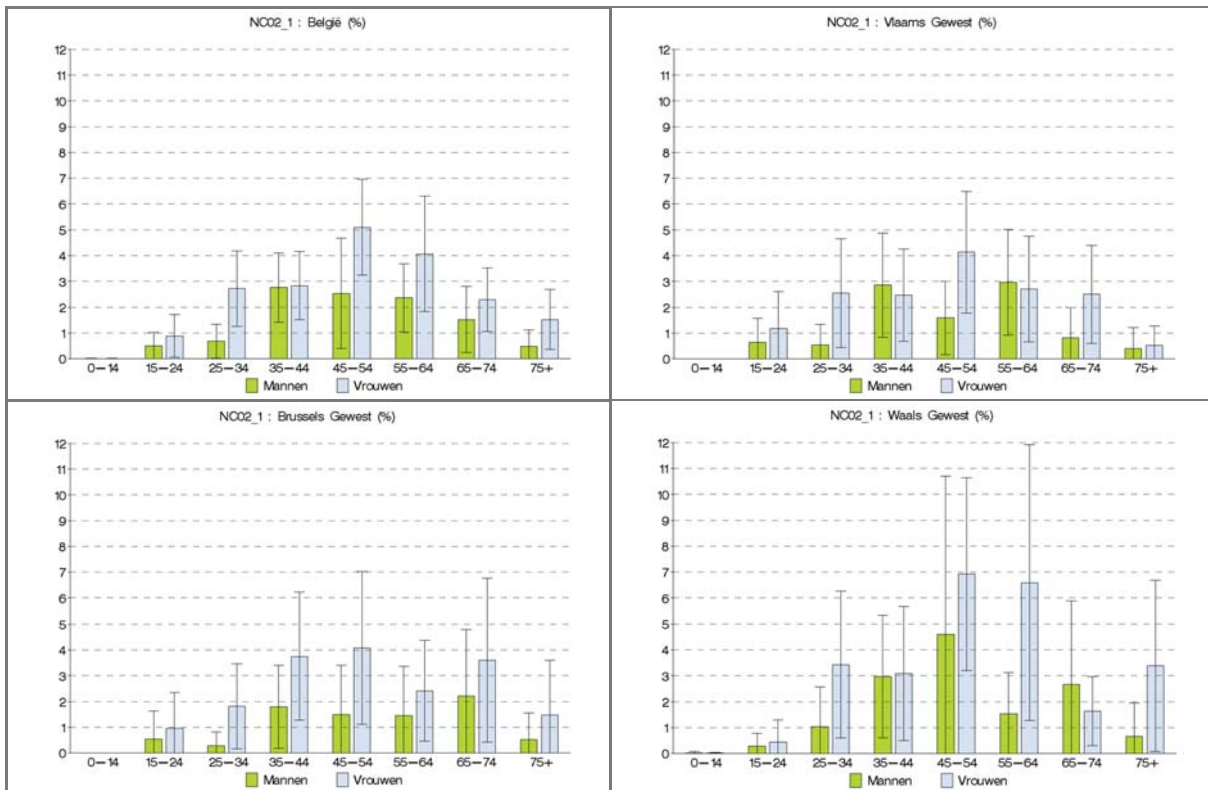
jongste leeftijdsgroep (5,7%) enerzijds hoger in de leeftijdsgroep van 15-24 jaar (13,0%) en in de leeftijdsgroepen tussen 35 en 54 jaar (21,7% en 18,4%) en anderzijds significant lager bij de 75-plussers (1,9%).

Zowel voor het raadplegen van een homeopaat als van een osteopaat worden verschillen volgens geslacht in bepaalde leeftijdsgroepen vastgesteld. In het Vlaams en het Brussels Gewest is het percentage vrouwen van 35-44 jaar dat een homeopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden significant hoger dan het percentage mannen in die leeftijdsgroep, voor Brussel is dit ook nog het geval voor de leeftijdsgroep van 45-54 jaar (Figuur 4). Daarnaast is in het Brussels Gewest ook het percentage vrouwen dat een osteopaat heeft geraadpleegd significant hoger dan het percentage mannen in de leeftijdsgroepen van 45-54 jaar en van 65-74 jaar, percentages die bijna drie keer zo hoog zijn (Figuur 7).

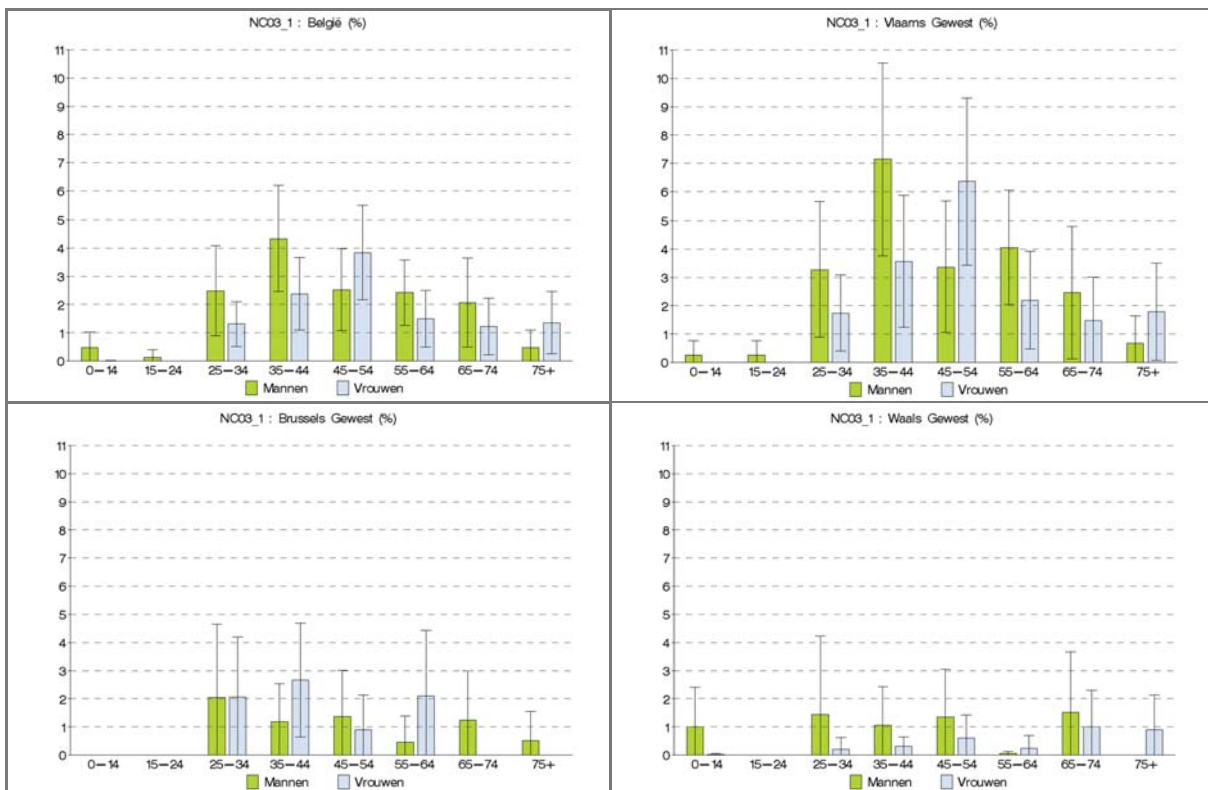
Figuur 4 | Percentage van de bevolking dat een homeopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, volgens geslacht, leeftijd en gewest, Gezondheidsenquête, België 2018

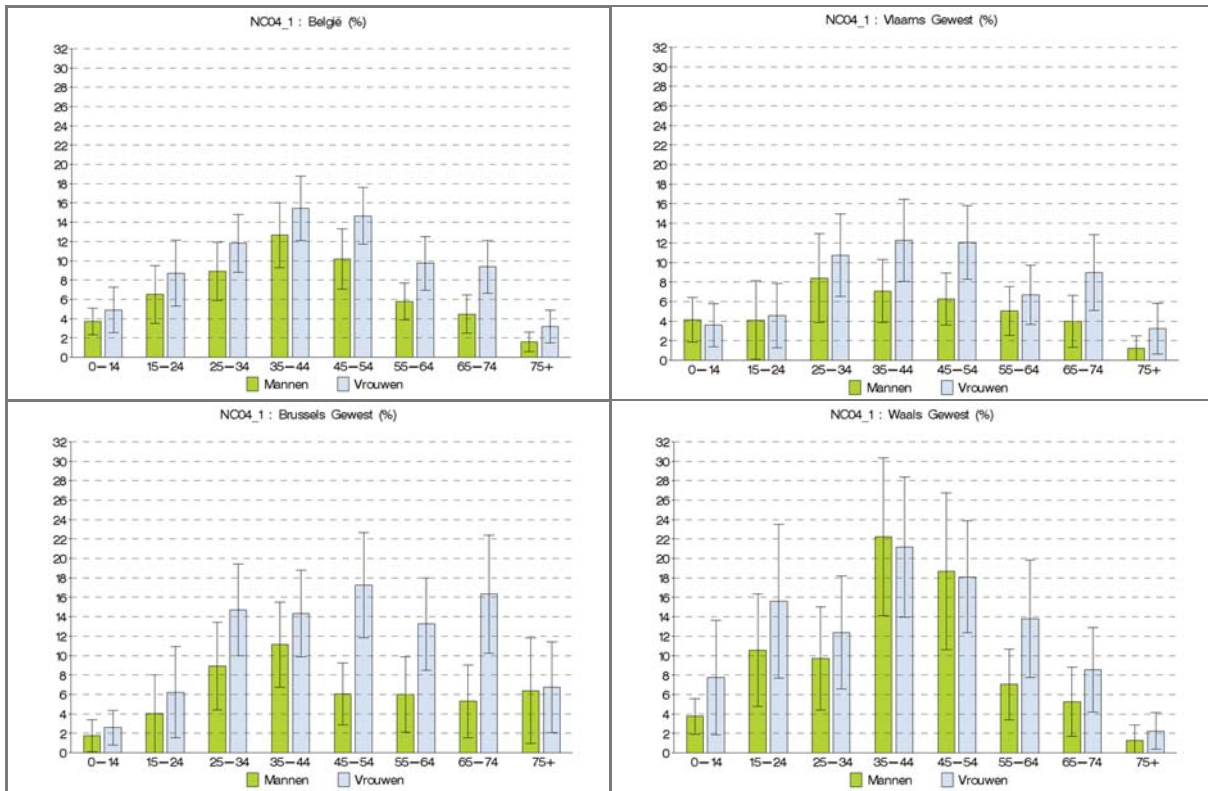
Figuur 5 | Percentage van de bevolking dat of een acupuncturist heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, volgens geslacht, leeftijd en gewest, Gezondheidsenquête, België 2018

Figuur 6 | Percentage van de bevolking dat een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, volgens geslacht, leeftijd en gewest, Gezondheidsenquête, België 2018

Figuur 7 | Percentage van de bevolking dat een osteopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, volgens geslacht, leeftijd en gewest, Gezondheidsenquête, België 2018

2.4. SOCIO-ECONOMISCHE VERSCHILLEN

Ook voor de vier typen van beoefenaars van een niet-conventionele geneeswijze wordt een sociale gradiënt vastgesteld: voor een homeopaat van 0,2% bij de laagst opgeleiden tot 2,6% bij de hoogst opgeleiden, voor een acupuncturist respectievelijk van 0,6% tot 2,5%, voor een chiropractor of kraker van 0,4% tot 2,0% en voor een osteopaat van 1,6% tot 11,7%, waarbij de hoogst opgeleiden altijd significant verschillen van de lager opgeleiden. Wat betreft de chiropractor en osteopaat is het percentage voor de categorie 'hoger secundair' ook significant hoger dan voor de twee lagere opleidingsniveaus.

Regionale verschillen

Ook in de drie gewesten worden er verschillen volgens opleidingsniveau vastgesteld voor de vier typen van beoefenaars van een niet-conventionele geneeswijze, behalve in het Vlaams Gewest voor wat het raadplegen van een acupuncturist of een chiropractor/kraker betreft. Het percentage mensen dat in de afgelopen 12 maanden een osteopaat heeft geraadpleegd, loopt in het Waals Gewest bij de hoogst opgeleiden op tot 17,0%.

BESPREKING EN CONCLUSIE

Niet-conventionele geneeswijzen, met hun breed toepassingsgebied, blijven een controversieel onderwerp aangezien hun medische doeltreffendheid nooit is bewezen. Toch mag hun gebruik niet worden onderschat. Daarom is het belangrijk dat dit onderwerp wordt opgevolgd, wat sinds 2001 via de gezondheidsenquête wordt gedaan. Wel ligt de focus alleen op de vier typen bepaald in de “wet Colla”, nl. homeopathie, acupunctuur, chiropraxie en osteopathie. Via de gezondheidsenquête wordt hun percentage in het afgelopen jaar (algemeen en apart) alsook hun evolutie doorheen de tijd bepaald. Daarnaast wordt nagegaan welke specifieke subgroepen hiervan gebruik maken.

Omschrijving van de situatie in België volgens de resultaten van de gezondheidsenquête 2018

In 2018 heeft één Belg op de tien (11,2%) een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze geraadpleegd in de 12 maanden voorafgaand aan het interview. Dit percentage is sinds 2001 (10,3%) licht, maar significant gestegen, wat sterk gerelateerd is met de toename in het Waals Gewest (van 9,2% tot 13,5%). De populariteit van osteopathie is doorheen de tijd alleen maar toegenomen (van 3,9% tot 8,4%, een verdubbeling), zeker bij de Walen (van 4,1% tot 11,4%, een verdrievoudiging). Van de drie andere typen wordt veel minder vaak gebruik gemaakt (1,7% à 1,9%). De groepen die relatief meer beroep doen op een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze zijn vrouwen (12,8%), mensen van middelbare leeftijd (16,7% à 18,3%) en hoogopgeleiden (15,4%).

Uit het HIS 2018 rapport m.b.t. ‘Chronische ziekten en aandoeningen’ blijkt dat ook de meest voorkomende ziekten en aandoeningen zoals hoge bloeddruk, lage rugproblemen, nekproblemen, artrose, diabetes en schildklierlijden, blijven toenemen en dat hun prevalentie sinds de eerste gezondheidsenquête nog nooit zo hoog is geweest. Daarnaast is de prevalentie van multimorbiditeit in de afgelopen 20 jaar bijna verdubbeld (5). Mensen met een chronische aandoening maken vaker gebruik van een niet-conventionele geneeswijze. Het betreft hier vooral musculoskeletale aandoeningen, ernstige hoofdpijn en migraine, mentale aandoeningen, maag- en darmziekten, metabolische aandoeningen en astma. Deze aandoeningen brengen gewoonlijk ongemak, beperkingen en aanhoudende pijn met zich mee, waarvoor verlichting wordt gezocht. Pijn lijden is de belangrijkste reden waarom gebruik wordt gemaakt van een niet-conventionele geneeswijze. Dit betekent niet dat patiënten ontevreden zijn over de conventionele geneeskunde, maar ze zijn gewoon op zoek naar mogelijkheden om hun pijn te verlichten (1).

Vergelijkbare gegevens

Aangezien er geen universele definitie bestaat, blijft het een uitdaging om het gebruik van niet-conventionele geneeswijzen te meten en te vergelijken. Daarnaast kan het gebruik van niet-conventionele geneeswijzen van land tot land verschillen (1). Volgens de Europese Sociale Enquête (ESS) uitgevoerd in 2014, had 24,6% van de Belgische bevolking in de afgelopen 12 maanden een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze geraadpleegd (het Europees gemiddelde was 26%) (6). Vergeleken met deze Europese studie is het percentage uit de HIS 2018 aanzienlijk lager. Dit grote verschil is voornamelijk te wijten aan het feit dat in de ESS studie 11 typen werden bestudeerd, terwijl dit in de HIS beperkt is tot 4. Andere bevolkingsstudies, hoewel minder recent, vonden een percentage van dezelfde grootteorde als die van de HIS 2018: 10,6% in Engeland in 1998, 12,4% in Canada in 2001-05 en 15,6% in Italië in 1999-2000 (1).

Studies hebben ook aangetoond dat het gebruik van een niet-conventionele geneeswijze gerelateerd is met bepaalde socio-demografische kenmerken zoals geslacht, leeftijd en opleidingsniveau: vrouwen, mensen van middelbare leeftijd en hoogopgeleide mensen gebruiken dit het vaakst (7-11).

Aanbevelingen

Het gebruik van niet-conventionele geneeswijzen, zeker bij de behandeling van chronische aandoeningen, mag niet worden genegeerd. Hoewel een niet-conventionele geneeswijze meestal wordt gebruikt in combinatie met de conventionele geneeskunde, wordt hierover nog steeds te weinig gecommuniceerd tussen artsen en patiënten. Om de kwaliteit en de veiligheid van de gezondheidszorg van de patiënt te garanderen, is het belangrijk dat artsen het gebruik van niet-conventionele geneeswijzen met hun patiënten bespreken, zodat hun zorgpatroon efficiënt kan worden gecontroleerd (1).

Het is belangrijk niet-conventionele geneeswijzen goed te omkaderen om te kunnen garanderen dat deze niet schadelijk zijn, maar uitgevoerd worden door professionelen die een erkende vorming achter de rug hebben. Volgens het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg zijn de gunstige effecten van osteopathie bij lage rugpijn en nekpijn wetenschappelijk bewezen. De beroepsvereniging van osteopaten ijvert voor een officiële erkenning. Een erkenning is in de eerste plaats in het belang van de patiënt, zodat ze zeker zijn dat ze bij iemand terecht komen die gekwalificeerd is². Prof. Annemans, gezondheidseconoom, analyseerde de wetenschappelijke literatuur die de osteopathische behandeling vergelijkt met een gewone behandeling (medicijnenkuur, bewegingsoefening of kinesitherapie). Hieruit concludeert hij dat, voor wat lage rugpijn betreft, de behandeling in de osteopathische groep ongeveer in 88% van de gevallen klinisch succesvol was, dus (min of meer) pijn vrij, tegenover 23% in de gewone groep. Voor nekklachten was er ook een groot verschil, maar iets minder uitgesproken (respectievelijk 55% en 23%). Daarnaast stelt hij dat een osteopathische behandeling van lage rugpijn niet alleen effectief is, maar ook kostenbesparend zou zijn als de overheid zo'n behandeling zou terugbetalen, omdat deze patiënten na zo'n behandeling minder vaak in het ziekenhuis belanden, minder behandelingen krijgen of minder geneesmiddelen nemen. Ook voor nekpijn is er een besparing, maar deze is iets kleiner³.

² https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2015/06/24/_geef_osteopatendeerkenningdiezeverdiene-1-2374751/

³ http://www.standaard.be/cnt/dmf20190212_04172156

SAMENVATTENDE TABELLEN

Tabel 1. Evolutie van het raadplegen van een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze in België 2001-2018

	2001	2004	2008	2013	2018
Percentage van de bevolking dat ...					
• een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd	10,3	10,5	10,8	8,3	11,2
• een homeopaat heeft geraadpleegd	5,9	5,8	4,0	1,8	1,7
• een acupuncturist heeft geraadpleegd	1,5	1,6	1,6	0,7	1,9
• een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd	1,6	1,5	1,8	1,0	1,7
• een osteopaat heeft geraadpleegd	3,9	4,3	6,4	5,7	8,4

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2001, 2004, 2008, 2013, 2018

Tabel 2. Evolutie van het raadplegen van een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze in het Vlaams Gewest 2001-2018

	2001	2004	2008	2013	2018
Percentage van de bevolking dat ...					
• een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd	10,5	9,9	10,2	7,7	9,9
• een homeopaat heeft geraadpleegd	6,0	5,6	3,3	1,5	1,5
• een acupuncturist heeft geraadpleegd	1,5	1,4	1,4	0,4	1,6
• een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd	2,2	2,3	2,5	1,5	2,4
• een osteopaat heeft geraadpleegd	3,5	3,4	5,8	5,0	6,5

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2001, 2004, 2008, 2013, 2018

Tabel 3. Evolutie van het raadplegen van een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze in het Brussels Gewest 2001-2018

	2001	2004	2008	2013	2018
Percentage van de bevolking dat ...					
• een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd	12,4	11,3	11,2	9,5	11,2
• een homeopaat heeft geraadpleegd	7,3	6,2	5,0	3,0	2,3
• een acupuncturist heeft geraadpleegd	1,9	1,7	2,0	1,7	1,5
• een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd	1,0	0,6	0,8	0,2	1,0
• een osteopaat heeft geraadpleegd	5,5	5,6	6,8	6,5	8,7

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2001, 2004, 2008, 2013, 2018

Tabel 4. Evolutie van het raadplegen van een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze in het Waals Gewest 2001-2018

	2001	2004	2008	2013	2018
Percentage van de bevolking dat ...					
• een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd	9,2	11,2	11,9	8,8	13,5
• een homeopaat heeft geraadpleegd	5,3	6,1	4,8	1,7	1,8
• een acupuncturist heeft geraadpleegd	1,3	1,8	1,9	0,8	2,5
• een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd	0,6	0,5	1,0	0,4	0,6
• een osteopaat heeft geraadpleegd	4,1	5,4	7,3	6,6	11,5

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2001, 2004, 2008, 2013, 2018

REFERENTIES

- (1) Drieskens S, Tafforeau J, Demarest S. Do sociodemographic characteristics associated with the use of CAM differ by chronic disease? *Eur J Publ Health* 2019 Mar 8.
- (2) Koithan M. Introducing Complementary and Alternative Therapies. *J Nurse Pract* 2009 Jan 1;5(1):18-20.
- (3) *Complementary and Alternative Medicine in the United States*. Washington (DC): National Academies Press (US); 2005.
- (4) De Gendt T, Desomer A, Goossens M, Hanquet G, Leonard C, Melard F, et al. Stand van zaken voor de osteopathie en de chiropraxie in België. Brussel; 2010. Report No.: KCE rapporten 148A.
- (5) Van der Heyden J, Charafeddine R. Gezondheidsenquête 2018: Chronische ziekten en aandoeningen. Brussel; 2019. Report No.: D/2019/14.440/36.
- (6) Kemppainen LM, Kemppainen TT, Reippainen JA, et al. Use of alternative medicine in Europe: health-related and sociodemographic determinants. *Scand J Public Health* 2018;46:448-55.
- (7) Klein SD, Torchetti L, Frei-Erb M, Wolf U. Use of complementary medicine in Switzerland: results of the Swiss Health Survey 2012 and development since 2007. *Plos One* 2015;10:e0141985.
- (8) Metcalfe A, Williams J, McChesney J, et al. Use of complementary and alternative medicine by those with a chronic disease and the general population - results of a national population based survey. *BMC Complement Altern Med* 2010;10:58.
- (9) Bishop FL, Lewith GT. Who use CAM? A narrative review of demographic characteristics and health factors associated with CAM use. *Evid Based Complement Alternat Med* 2010;7:11-28.
- (10) Falci L, Shi Z, Greenlee H. Multiple chronic conditions and use of complementary and alternative medicine among US adults: results from the 2012 National Health Interview Survey. *Prev Chronic Dis* 2016;13:E61.
- (11) Menniti-Ippolito F, Gargiulo L, Bologna E, et al. Use of unconventional medicine in Italy: a nation-wide survey. *Eur J Clin Pharmacol* 2002;8:61-4.

LIJST VAN TABELLEN

Tabel B 1.	Percentage van de bevolking dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, België.....	26
Tabel B 2.	Percentage van de bevolking dat een homeopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, België.....	27
Tabel B 3.	Percentage van de bevolking dat een acupuncturist heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, België.....	28
Tabel B 4.	Percentage van de bevolking dat een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, België.....	29
Tabel B 5.	Percentage van de bevolking dat een osteopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, België.....	30
Tabel B 6.	Percentage van de bevolking dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Vlaams Gewest.....	31
Tabel B 7.	Percentage van de bevolking dat een homeopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Vlaams Gewest.....	32
Tabel B 8.	Percentage van de bevolking dat een acupuncturist heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Vlaams Gewest.....	33
Tabel B 9.	Percentage van de bevolking dat een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Vlaams Gewest.....	34
Tabel B 10.	Percentage van de bevolking dat een osteopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Vlaams Gewest.....	35
Tabel B 11.	Percentage van de bevolking dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Brussels Gewest.....	36
Tabel B 12.	Percentage van de bevolking dat een homeopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Brussels Gewest.....	37
Tabel B 13.	Percentage van de bevolking dat een acupuncturist heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Brussels Gewest.....	38
Tabel B 14.	Percentage van de bevolking dat een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Brussels Gewest.....	39
Tabel B 15.	Percentage van de bevolking dat een osteopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Brussels Gewest.....	40
Tabel B 16.	Percentage van de bevolking dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Waals Gewest.....	41
Tabel B 17.	Percentage van de bevolking dat een homeopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Waals Gewest.....	42
Tabel B 18.	Percentage van de bevolking dat een acupuncturist heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Waals Gewest.....	43
Tabel B 19.	Percentage van de bevolking dat een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Waals Gewest.....	44
Tabel B 20.	Percentage van de bevolking dat een osteopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Waals Gewest.....	45

Tabel B 1. Percentage van de bevolking dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, België

NC_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	9,6	(8,5-10,7)	8,6	(7,7-9,7)	5588
	Vrouwen	12,8	(11,6-14,0)	11,9	(10,7-13,2)	6023
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	5,2	(3,7-6,8)	5,2	(3,9-6,9)	1858
	15 - 24	8,4	(6,0-10,9)	8,4	(6,2-11,2)	1059
	25 - 34	13,0	(10,4-15,6)	12,9	(10,5-15,7)	1338
	35 - 44	18,3	(15,5-21,2)	18,3	(15,5-21,3)	1578
	45 - 54	16,7	(14,2-19,2)	16,6	(14,3-19,3)	1725
	55 - 64	12,2	(10,0-14,5)	12,1	(10,0-14,5)	1670
	65 - 74	10,3	(8,1-12,4)	10,1	(8,1-12,4)	1289
	75 +	4,8	(3,3-6,4)	4,6	(3,3-6,4)	1094
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	2,6	(1,3-3,8)	2,7	(1,6-4,4)	811
	Lager secundair	4,9	(3,4-6,4)	4,6	(3,3-6,3)	1434
	Hoger secundair	8,8	(7,3-10,2)	8,0	(6,8-9,4)	3402
	Hoger onderwijs	15,4	(13,9-16,9)	14,1	(12,6-15,7)	5755
VERBLIJF- PLAATS	Vlaams Gewest	9,9	(8,7-11,0)	9,0	(7,9-10,1)	4296
	Brussels Gewest	11,2	(9,8-12,5)	9,9	(8,7-11,3)	3099
	Waals Gewest	13,5	(11,7-15,4)	12,4	(10,7-14,3)	4216
JAAR	2001	10,3	(9,4-11,2)	9,4	(8,6-10,2)	12111
	2004	10,5	(9,5-11,5)	9,5	(8,6-10,5)	12945
	2008	10,8	(9,9-11,8)	9,9	(9,1-10,9)	11254
	2013	8,3	(7,4-9,1)	7,6	(6,8-8,4)	10829
	2018	11,2	(10,3-12,1)	10,5	(9,7-11,4)	11611

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 2. Percentage van de bevolking dat een homeopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, België

NC01_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	1,0	(0,6-1,3)	0,9	(0,6-1,2)	5587
	Vrouwen	2,4	(1,8-2,9)	2,2	(1,7-2,8)	6022
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	1,1	(0,3-1,9)	1,0	(0,5-2,1)	1858
	15 - 24	0,5	(0,1-0,9)	0,5	(0,2-1,0)	1059
	25 - 34	1,5	(0,7-2,3)	1,4	(0,8-2,4)	1338
	35 - 44	2,3	(1,4-3,2)	2,1	(1,4-3,1)	1577
	45 - 54	1,6	(0,9-2,3)	1,4	(0,9-2,3)	1725
	55 - 64	2,7	(1,3-4,0)	2,4	(1,4-4,2)	1669
	65 - 74	2,6	(1,6-3,5)	2,3	(1,5-3,4)	1289
	75 +	1,5	(0,6-2,4)	1,3	(0,7-2,4)	1094
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	0,2	(0,0-0,6)	0,1	(0,0-0,9)	810
	Lager secundair	0,6	(0,1-1,1)	0,4	(0,2-0,9)	1434
	Hoger secundair	0,9	(0,5-1,4)	0,8	(0,5-1,2)	3402
	Hoger onderwijs	2,6	(1,9-3,3)	2,3	(1,7-3,0)	5755
VERBLIJF- PLAATS	Vlaams Gewest	1,5	(1,0-2,0)	1,3	(0,9-1,8)	4295
	Brussels Gewest	2,3	(1,6-2,9)	1,9	(1,4-2,6)	3099
	Waals Gewest	1,8	(1,1-2,5)	1,5	(1,0-2,2)	4215
JAAR	2001	5,9	(5,2-6,6)	5,5	(4,8-6,2)	12026
	2004	5,8	(5,0-6,7)	5,4	(4,7-6,3)	12839
	2008	4,0	(3,3-4,7)	3,7	(3,2-4,4)	11180
	2013	1,8	(1,3-2,2)	1,6	(1,3-2,1)	10827
	2018	1,7	(1,3-2,1)	1,6	(1,3-2,0)	11609

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 3. Percentage van de bevolking dat een acupuncturist heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, België

NC02_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	1,4	(0,9-1,8)	0,9	(0,6-1,4)	5587
	Vrouwen	2,4	(1,9-2,9)	1,6	(1,2-2,3)	6022
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	0,0	(0,0-0,0)	0,1	(0,0-0,7)	1858
	15 - 24	0,7	(0,1-1,3)	0,7	(0,3-1,6)	1059
	25 - 34	1,7	(0,8-2,6)	1,6	(1,0-2,7)	1338
	35 - 44	2,8	(1,7-3,8)	2,7	(1,9-4,0)	1577
	45 - 54	3,8	(2,4-5,2)	3,7	(2,5-5,4)	1725
	55 - 64	3,2	(1,9-4,5)	3,1	(2,1-4,7)	1669
	65 - 74	1,9	(1,0-2,9)	1,8	(1,1-3,0)	1289
	75 +	1,1	(0,3-1,9)	1,0	(0,5-2,1)	1094
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	0,6	(0,1-1,2)	0,4	(0,2-1,1)	810
	Lager secundair	1,8	(0,8-2,8)	1,1	(0,6-2,1)	1434
	Hoger secundair	1,3	(0,8-1,8)	0,8	(0,5-1,3)	3402
	Hoger onderwijs	2,5	(1,9-3,0)	1,6	(1,1-2,4)	5755
VERBLIJF- PLAATS	Vlaams Gewest	1,6	(1,2-2,0)	0,6	(0,4-1,0)	4295
	Brussels Gewest	1,5	(1,1-2,0)	0,6	(0,4-1,0)	3099
	Waals Gewest	2,5	(1,7-3,2)	1,0	(0,6-1,5)	4215
JAAR	2001	1,5	(1,1-1,8)	1,2	(1,0-1,6)	12015
	2004	1,6	(1,3-1,9)	1,3	(1,1-1,7)	12827
	2008	1,6	(1,3-2,0)	1,4	(1,1-1,7)	11174
	2013	0,7	(0,5-0,9)	0,7	(0,5-0,9)	10827
	2018	1,9	(1,5-2,2)	1,6	(1,3-2,0)	11609

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 4. Percentage van de bevolking dat een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, België

NC03_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	1,9	(1,4-2,4)	1,4	(1,0-1,9)	5587
	Vrouwen	1,4	(1,1-1,8)	1,1	(0,8-1,5)	6021
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	0,3	(0,0-0,5)	0,3	(0,1-0,8)	1858
	15 - 24	0,1	(0,0-0,2)	0,3	(0,1-1,1)	1059
	25 - 34	1,9	(1,0-2,8)	1,9	(1,2-3,0)	1338
	35 - 44	3,4	(2,2-4,6)	3,3	(2,3-4,7)	1577
	45 - 54	3,2	(1,9-4,4)	3,1	(2,1-4,6)	1725
	55 - 64	1,9	(1,1-2,8)	1,9	(1,3-2,9)	1669
	65 - 74	1,6	(0,7-2,5)	1,6	(0,9-2,8)	1289
	75 +	1,0	(0,3-1,7)	1,0	(0,5-2,1)	1093
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	0,4	(0,0-0,9)	0,3	(0,1-1,0)	810
	Lager secundair	1,0	(0,4-1,6)	0,7	(0,4-1,4)	1434
	Hoger secundair	1,7	(1,2-2,3)	1,2	(0,9-1,8)	3402
	Hoger onderwijs	2,0	(1,5-2,5)	1,4	(1,0-2,0)	5754
VERBLIJF- PLAATS	Vlaams Gewest	2,4	(1,9-3,0)	1,5	(1,1-2,0)	4295
	Brussels Gewest	1,0	(0,5-1,4)	0,6	(0,3-1,0)	3098
	Waals Gewest	0,6	(0,3-0,9)	0,4	(0,2-0,7)	4215
JAAR	2001	1,6	(1,2-1,9)	1,2	(0,9-1,5)	12009
	2004	1,5	(1,2-1,9)	1,2	(0,9-1,5)	12808
	2008	1,8	(1,4-2,2)	1,4	(1,1-1,8)	11172
	2013	1,0	(0,7-1,4)	0,9	(0,6-1,3)	10827
	2018	1,7	(1,4-2,0)	1,3	(1,1-1,6)	11608

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 5. Percentage van de bevolking dat een osteopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, België

NC04_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	7,0	(6,1-8,0)	6,2	(5,4-7,2)	5587
	Vrouwen	9,7	(8,7-10,8)	8,9	(7,9-10,1)	6021
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	4,3	(2,9-5,7)	4,3	(3,1-5,8)	1858
	15 - 24	7,6	(5,2-10,0)	7,5	(5,5-10,3)	1059
	25 - 34	10,4	(8,1-12,7)	10,3	(8,2-12,8)	1338
	35 - 44	14,0	(11,5-16,6)	14,0	(11,5-16,8)	1577
	45 - 54	12,4	(10,2-14,6)	12,3	(10,3-14,7)	1725
	55 - 64	7,8	(6,0-9,6)	7,7	(6,1-9,6)	1669
	65 - 74	7,1	(5,3-8,8)	6,9	(5,4-8,9)	1288
	75 +	2,6	(1,4-3,7)	2,4	(1,6-3,8)	1094
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	1,6	(0,6-2,7)	1,8	(1,0-3,5)	810
	Lager secundair	2,8	(1,7-3,9)	2,7	(1,8-4,1)	1433
	Hoger secundair	6,6	(5,3-7,8)	5,9	(4,9-7,2)	3402
	Hoger onderwijs	11,7	(10,4-13,0)	10,4	(9,2-11,8)	5755
VERBLIJF- PLAATS	Vlaams Gewest	6,5	(5,6-7,4)	5,8	(5,0-6,8)	4294
	Brussels Gewest	8,7	(7,5-9,9)	7,4	(6,4-8,6)	3099
	Waals Gewest	11,5	(9,8-13,2)	10,4	(8,9-12,1)	4215
JAAR	2001	3,9	(3,4-4,4)	3,4	(2,9-3,8)	12009
	2004	4,3	(3,7-4,8)	3,7	(3,2-4,2)	12825
	2008	6,4	(5,7-7,2)	5,6	(5,0-6,4)	11165
	2013	5,7	(5,0-6,4)	5,0	(4,4-5,7)	10827
	2018	8,4	(7,6-9,2)	7,6	(6,9-8,4)	11608

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 6. Percentage van de bevolking dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Vlaams Gewest

NC_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	8,5	(7,1-9,9)	7,6	(6,3-9,0)	2097
	Vrouwen	11,2	(9,7-12,7)	10,2	(8,8-11,8)	2199
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	4,3	(2,6-5,9)	4,2	(2,9-6,2)	657
	15 - 24	5,7	(2,9-8,5)	5,7	(3,5-9,2)	380
	25 - 34	12,4	(8,8-16,1)	12,3	(9,2-16,4)	452
	35 - 44	15,6	(11,9-19,2)	15,5	(12,2-19,5)	534
	45 - 54	14,8	(11,6-17,9)	14,8	(11,9-18,2)	639
	55 - 64	11,4	(8,4-14,5)	11,3	(8,6-14,8)	654
	65 - 74	10,0	(6,9-13,0)	9,8	(7,2-13,3)	519
	75 +	4,2	(2,1-6,3)	4,0	(2,4-6,6)	461
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	2,5	(0,5-4,5)	2,6	(1,2-5,9)	227
	Lager secundair	3,5	(1,7-5,3)	3,2	(1,9-5,4)	496
	Hoger secundair	8,7	(6,8-10,6)	7,7	(6,2-9,6)	1397
	Hoger onderwijs	12,6	(10,8-14,5)	11,4	(9,7-13,4)	2141
JAAR	2001	10,5	(9,2-11,9)	9,4	(8,2-10,7)	4100
	2004	9,9	(8,5-11,4)	8,9	(7,6-10,3)	4513
	2008	10,2	(8,8-11,5)	9,2	(8,0-10,5)	3897
	2013	7,7	(6,4-9,0)	7,0	(5,9-8,3)	3512
	2018	9,9	(8,7-11,0)	9,1	(8,1-10,3)	4296

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 7. Percentage van de bevolking dat een homeopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Vlaams Gewest

NC01_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	1,0	(0,5-1,6)	0,8	(0,5-1,4)	2096
	Vrouwen	2,0	(1,4-2,7)	1,7	(1,1-2,4)	2199
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	0,4	(0,0-0,9)	0,4	(0,1-1,3)	657
	15 - 24	0,6	(0,0-1,2)	0,5	(0,2-1,7)	380
	25 - 34	1,7	(0,4-2,9)	1,6	(0,7-3,4)	452
	35 - 44	2,3	(1,0-3,7)	2,2	(1,3-3,9)	534
	45 - 54	1,2	(0,3-2,2)	1,2	(0,5-2,6)	639
	55 - 64	2,9	(0,7-5,0)	2,7	(1,2-5,8)	653
	65 - 74	2,4	(1,1-3,6)	2,2	(1,3-3,8)	519
	75 +	1,1	(0,0-2,1)	1,0	(0,4-2,6)	461
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	0,0	.	0,0	(0,0-0,0)	227
	Lager secundair	0,1	(0,0-0,3)	0,1	(0,0-0,4)	496
	Hoger secundair	1,0	(0,3-1,6)	0,7	(0,3-1,4)	1397
	Hoger onderwijs	2,4	(1,5-3,3)	2,0	(1,3-3,0)	2141
JAAR	2001	6,0	(4,9-7,0)	5,5	(4,6-6,6)	4077
	2004	5,6	(4,3-6,9)	5,1	(4,1-6,5)	4479
	2008	3,3	(2,4-4,3)	3,1	(2,3-4,1)	3878
	2013	1,5	(0,8-2,3)	1,4	(0,9-2,3)	3512
	2018	1,5	(1,0-2,0)	1,4	(1,0-2,0)	4295

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 8. Percentage van de bevolking dat een acupuncturist heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Vlaams Gewest

NC02_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	1,3	(0,8-1,7)	1,0	(0,5-1,6)	2096
	Vrouwen	2,0	(1,4-2,6)	1,5	(1,0-2,2)	2199
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	0,0	.	0,2	(0,0-1,5)	657
	15 - 24	0,9	(0,0-2,0)	0,9	(0,3-2,9)	380
	25 - 34	1,6	(0,4-2,7)	1,5	(0,8-3,1)	452
	35 - 44	2,7	(1,2-4,1)	2,6	(1,5-4,6)	534
	45 - 54	2,8	(1,5-4,2)	2,8	(1,7-4,5)	639
	55 - 64	2,8	(1,4-4,3)	2,8	(1,7-4,6)	653
	65 - 74	1,7	(0,5-2,9)	1,7	(0,8-3,4)	519
	75 +	0,5	(0,0-1,2)	0,5	(0,1-2,0)	461
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	1,0	(0,0-2,1)	0,9	(0,3-2,9)	227
	Lager secundair	0,9	(0,0-2,0)	0,7	(0,2-2,2)	496
	Hoger secundair	1,7	(0,9-2,4)	1,2	(0,7-2,0)	1397
	Hoger onderwijs	1,8	(1,2-2,4)	1,3	(0,8-2,2)	2141
JAAR	2001	1,5	(1,0-2,0)	1,3	(0,9-1,8)	4073
	2004	1,4	(1,0-1,9)	1,3	(0,9-1,8)	4477
	2008	1,4	(1,0-1,9)	1,3	(0,9-1,8)	3877
	2013	0,4	(0,2-0,7)	0,5	(0,3-1,0)	3512
	2018	1,6	(1,2-2,0)	1,5	(1,2-2,0)	4295

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 9. Percentage van de bevolking dat een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Vlaams Gewest

NC03_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	2,7	(2,0-3,5)	1,4	(0,9-2,3)	2096
	Vrouwen	2,2	(1,5-2,8)	1,1	(0,7-1,8)	2199
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	0,1	(0,0-0,4)	0,1	(0,0-0,9)	657
	15 - 24	0,1	(0,0-0,4)	0,1	(0,0-0,9)	380
	25 - 34	2,5	(1,2-3,8)	2,5	(1,5-4,2)	452
	35 - 44	5,4	(3,2-7,5)	5,3	(3,6-7,9)	534
	45 - 54	4,8	(2,7-6,9)	4,8	(3,1-7,3)	639
	55 - 64	3,1	(1,7-4,5)	3,1	(2,0-4,8)	653
	65 - 74	1,9	(0,6-3,3)	1,9	(1,0-3,9)	519
	75 +	1,3	(0,2-2,5)	1,3	(0,6-3,1)	461
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	0,8	(0,0-1,8)	0,5	(0,1-1,8)	227
	Lager secundair	1,1	(0,2-2,1)	0,6	(0,3-1,5)	496
	Hoger secundair	2,7	(1,7-3,7)	1,4	(0,8-2,3)	1397
	Hoger onderwijs	2,7	(2,0-3,5)	1,4	(0,9-2,3)	2141
JAAR	2001	2,2	(1,7-2,8)	1,6	(1,2-2,1)	4075
	2004	2,3	(1,7-2,8)	1,6	(1,2-2,2)	4473
	2008	2,5	(1,8-3,1)	1,8	(1,4-2,4)	3878
	2013	1,5	(0,9-2,1)	1,2	(0,8-1,9)	3512
	2018	2,4	(1,9-3,0)	1,9	(1,5-2,4)	4295

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 10. Percentage van de bevolking dat een osteopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Vlaams Gewest

NC04_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	5,2	(4,1-6,3)	4,8	(3,8-6,0)	2096
	Vrouwen	7,7	(6,4-9,0)	7,2	(6,0-8,6)	2198
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	3,9	(2,3-5,5)	3,8	(2,5-5,8)	657
	15 - 24	4,3	(1,8-6,9)	4,3	(2,3-7,7)	380
	25 - 34	9,6	(6,4-12,8)	9,4	(6,7-13,2)	452
	35 - 44	9,7	(6,8-12,5)	9,5	(7,1-12,8)	534
	45 - 54	9,1	(6,7-11,5)	9,0	(6,9-11,7)	639
	55 - 64	5,9	(3,9-7,8)	5,8	(4,1-8,0)	653
	65 - 74	6,6	(4,1-9,1)	6,4	(4,4-9,3)	518
	75 +	2,4	(0,7-4,1)	2,3	(1,1-4,5)	461
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	1,3	(0,0-2,9)	1,4	(0,4-4,9)	227
	Lager secundair	1,4	(0,2-2,6)	1,4	(0,6-3,1)	495
	Hoger secundair	5,6	(4,1-7,1)	5,1	(3,9-6,7)	1397
	Hoger onderwijs	8,5	(7,0-10,0)	7,8	(6,4-9,4)	2141
JAAR	2001	3,5	(2,8-4,2)	3,0	(2,4-3,7)	4073
	2004	3,4	(2,7-4,1)	2,9	(2,4-3,6)	4471
	2008	5,8	(4,8-6,9)	5,1	(4,2-6,2)	3877
	2013	5,0	(4,0-6,1)	4,4	(3,6-5,5)	3512
	2018	6,5	(5,6-7,4)	5,8	(5,0-6,8)	4294

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 11. Percentage van de bevolking dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Brussels Gewest

NC_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	8,2	(6,5-9,8)	7,4	(6,0-9,1)	1463
	Vrouwen	14,1	(12,2-16,0)	13,0	(11,2-15,1)	1636
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	3,8	(2,0-5,6)	3,7	(2,3-5,9)	586
	15 - 24	5,7	(2,6-8,9)	5,5	(3,2-9,5)	230
	25 - 34	13,9	(10,1-17,7)	13,5	(10,1-17,7)	447
	35 - 44	16,0	(12,5-19,5)	15,7	(12,5-19,7)	516
	45 - 54	14,2	(10,5-17,9)	14,0	(10,8-18,1)	439
	55 - 64	13,1	(9,4-16,8)	12,6	(9,4-16,8)	378
	65 - 74	16,8	(11,9-21,6)	16,0	(11,9-21,3)	291
	75 +	9,8	(5,5-14,2)	8,9	(5,6-13,8)	212
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	2,3	(0,5-4,1)	2,2	(1,0-4,8)	281
	Lager secundair	2,1	(0,6-3,6)	1,9	(1,0-3,8)	276
	Hoger secundair	5,8	(3,8-7,8)	5,5	(3,8-7,8)	764
	Hoger onderwijs	16,7	(14,5-18,9)	15,0	(12,8-17,5)	1710
JAAR	2001	12,4	(10,9-13,9)	11,5	(10,1-13,0)	3006
	2004	11,3	(9,7-12,9)	10,5	(9,1-12,1)	3440
	2008	11,2	(9,8-12,6)	10,4	(9,1-11,8)	3351
	2013	9,5	(8,0-11,1)	8,8	(7,4-10,5)	3103
	2018	11,2	(9,8-12,5)	10,4	(9,1-11,8)	3099

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 12. Percentage van de bevolking dat een homeopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Brussels Gewest

NC01_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	1,1	(0,5-1,8)	1,0	(0,6-1,8)	1463
	Vrouwen	3,4	(2,4-4,3)	3,1	(2,2-4,3)	1636
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	2,1	(0,7-3,6)	1,9	(0,9-3,9)	586
	15 - 24	0,4	(0,0-1,3)	0,4	(0,1-2,7)	230
	25 - 34	2,3	(0,3-4,3)	2,0	(0,8-5,1)	447
	35 - 44	2,4	(1,1-3,6)	2,1	(1,2-3,6)	516
	45 - 54	2,1	(0,7-3,5)	1,9	(1,0-3,6)	439
	55 - 64	1,8	(0,4-3,2)	1,6	(0,7-3,4)	378
	65 - 74	5,1	(2,3-7,8)	4,3	(2,5-7,5)	291
	75 +	3,8	(0,9-6,6)	2,9	(1,3-6,5)	212
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	0,0	.	0,0	(0,0-0,0)	281
	Lager secundair	0,5	(0,0-1,2)	0,4	(0,1-1,7)	276
	Hoger secundair	0,8	(0,2-1,4)	0,7	(0,3-1,6)	764
	Hoger onderwijs	3,5	(2,4-4,7)	2,9	(1,9-4,4)	1710
JAAR	2001	7,3	(6,0-8,5)	6,8	(5,7-8,1)	2977
	2004	6,2	(4,9-7,5)	5,8	(4,6-7,2)	3419
	2008	5,0	(4,1-6,0)	4,7	(3,9-5,7)	3310
	2013	3,0	(1,9-4,2)	2,8	(1,9-4,1)	3102
	2018	2,3	(1,6-2,9)	2,1	(1,6-2,8)	3099

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 13. Percentage van de bevolking dat een acupuncturist heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Brussels Gewest

NC02_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	0,9	(0,4-1,4)	0,7	(0,4-1,3)	1463
	Vrouwen	2,1	(1,4-2,8)	1,5	(1,0-2,4)	1636
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	0,0	.	0,1	(0,0-0,9)	586
	15 - 24	0,8	(0,0-1,6)	0,7	(0,2-2,2)	230
	25 - 34	1,1	(0,2-2,0)	1,0	(0,4-2,2)	447
	35 - 44	2,8	(1,3-4,2)	2,6	(1,5-4,4)	516
	45 - 54	2,7	(1,0-4,5)	2,6	(1,4-4,9)	439
	55 - 64	2,0	(0,6-3,3)	1,8	(0,9-3,7)	378
	65 - 74	3,0	(0,6-5,3)	2,7	(1,2-6,0)	291
	75 +	1,1	(0,0-2,5)	1,0	(0,3-3,2)	212
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	0,9	(0,0-2,1)	0,7	(0,2-2,8)	281
	Lager secundair	0,4	(0,0-0,9)	0,3	(0,1-1,2)	276
	Hoger secundair	0,4	(0,0-0,7)	0,3	(0,1-1,0)	764
	Hoger onderwijs	2,4	(1,7-3,2)	1,6	(1,0-2,5)	1710
JAAR	2001	1,9	(1,3-2,4)	1,4	(1,0-2,0)	2975
	2004	1,7	(1,2-2,2)	1,3	(0,9-1,8)	3416
	2008	2,0	(1,4-2,5)	1,5	(1,1-2,1)	3308
	2013	1,7	(1,1-2,3)	1,4	(0,9-2,0)	3102
	2018	1,5	(1,1-2,0)	1,2	(0,9-1,6)	3099

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 14. Percentage van de bevolking dat een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Brussels Gewest

NC03_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	0,9	(0,3-1,4)	0,6	(0,3-1,2)	1463
	Vrouwen	1,1	(0,5-1,6)	0,8	(0,4-1,4)	1635
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	0,0	.	0,1	(0,0-0,9)	586
	15 - 24	0,0	.	0,7	(0,1-4,5)	230
	25 - 34	2,1	(0,1-4,0)	2,0	(0,8-5,1)	447
	35 - 44	1,9	(0,6-3,2)	1,9	(1,0-3,7)	516
	45 - 54	1,1	(0,0-2,3)	1,1	(0,4-3,0)	439
	55 - 64	1,3	(0,0-2,6)	1,3	(0,5-3,4)	378
	65 - 74	0,6	(0,0-1,4)	0,6	(0,1-2,2)	291
	75 +	0,2	(0,0-0,6)	0,2	(0,0-1,3)	211
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	0,0	.	0,0	(0,0-0,0)	281
	Lager secundair	0,3	(0,0-0,8)	0,8	(0,2-3,9)	276
	Hoger secundair	0,5	(0,0-1,1)	0,4	(0,1-1,2)	764
	Hoger onderwijs	1,4	(0,7-2,2)	0,9	(0,5-1,6)	1709
JAAR	2001	1,0	(0,6-1,4)	0,8	(0,5-1,3)	2969
	2004	0,6	(0,3-0,9)	0,6	(0,4-1,0)	3409
	2008	0,8	(0,4-1,1)	0,7	(0,4-1,0)	3303
	2013	0,2	(0,1-0,4)	0,4	(0,2-0,8)	3102
	2018	1,0	(0,5-1,4)	0,9	(0,6-1,4)	3098

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 15. Percentage van de bevolking dat een osteopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Brussels Gewest

NC04_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	6,2	(4,8-7,6)	5,4	(4,2-6,9)	1463
	Vrouwen	11,0	(9,3-12,7)	9,7	(8,1-11,6)	1636
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	2,2	(1,0-3,4)	2,1	(1,2-3,6)	586
	15 - 24	5,2	(2,1-8,2)	4,9	(2,7-8,8)	230
	25 - 34	11,9	(8,5-15,3)	11,5	(8,5-15,3)	447
	35 - 44	12,7	(9,4-16,0)	12,4	(9,5-16,1)	516
	45 - 54	11,5	(8,1-14,8)	11,2	(8,4-14,9)	439
	55 - 64	9,8	(6,5-13,0)	9,4	(6,6-13,0)	378
	65 - 74	11,3	(7,5-15,1)	10,7	(7,6-14,9)	291
	75 +	6,6	(3,1-10,2)	5,9	(3,4-10,1)	212
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	1,4	(0,0-2,8)	1,3	(0,5-3,5)	281
	Lager secundair	1,6	(0,3-2,9)	1,4	(0,6-3,2)	276
	Hoger secundair	4,9	(3,0-6,8)	4,4	(2,9-6,6)	764
	Hoger onderwijs	12,8	(10,9-14,8)	10,9	(9,1-13,1)	1710
JAAR	2001	5,5	(4,6-6,5)	4,8	(4,0-5,7)	2972
	2004	5,6	(4,6-6,7)	4,9	(4,0-5,9)	3416
	2008	6,8	(5,7-8,0)	6,0	(5,0-7,1)	3299
	2013	6,5	(5,3-7,7)	5,7	(4,6-6,9)	3102
	2018	8,7	(7,5-9,9)	7,6	(6,6-8,8)	3099

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 16. Percentage van de bevolking dat een beoefenaar van een niet-conventionele geneeswijze heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Waals Gewest

NC_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	11,9	(9,6-14,1)	10,6	(8,8-12,7)	2028
	Vrouwen	15,1	(12,6-17,6)	14,0	(11,7-16,8)	2188
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	7,3	(3,6-10,9)	7,2	(4,4-11,7)	615
	15 - 24	13,1	(7,8-18,3)	13,1	(8,7-19,2)	449
	25 - 34	13,5	(8,6-18,4)	13,5	(9,3-19,3)	439
	35 - 44	23,7	(17,8-29,6)	23,7	(18,2-30,2)	528
	45 - 54	20,7	(15,8-25,7)	20,6	(16,0-26,0)	647
	55 - 64	13,4	(9,3-17,5)	13,2	(9,7-17,8)	638
	65 - 74	9,4	(6,1-12,6)	9,2	(6,5-13,0)	479
	75 +	4,9	(2,2-7,7)	4,7	(2,7-8,1)	421
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	2,8	(0,5-5,0)	3,1	(1,4-6,9)	303
	Lager secundair	7,1	(4,1-10,0)	6,7	(4,4-10,2)	662
	Hoger secundair	9,7	(7,0-12,4)	8,8	(6,7-11,6)	1241
	Hoger onderwijs	19,8	(16,6-23,1)	18,1	(15,1-21,4)	1904
JAAR	2001	9,2	(8,0-10,5)	8,5	(7,4-9,8)	5005
	2004	11,2	(9,7-12,6)	10,3	(9,0-11,8)	4992
	2008	11,9	(10,2-13,5)	11,1	(9,6-12,7)	4006
	2013	8,8	(7,5-10,0)	8,2	(7,0-9,5)	4214
	2018	13,5	(11,7-15,4)	12,8	(11,1-14,7)	4216

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 17. Percentage van de bevolking dat een homeopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Waals Gewest

NC01_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	0,8	(0,4-1,3)	0,8	(0,4-1,3)	2028
	Vrouwen	2,6	(1,4-3,8)	2,4	(1,5-3,8)	2187
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	1,9	(0,0-4,1)	1,6	(0,5-4,8)	615
	15 - 24	0,5	(0,0-1,0)	0,4	(0,1-1,3)	449
	25 - 34	0,9	(0,0-2,1)	0,8	(0,2-2,8)	439
	35 - 44	2,2	(0,6-3,8)	1,9	(0,9-3,9)	527
	45 - 54	2,0	(0,7-3,2)	1,7	(0,9-3,2)	647
	55 - 64	2,5	(0,9-4,2)	2,2	(1,0-4,6)	638
	65 - 74	2,3	(0,7-4,0)	2,0	(0,9-4,2)	479
	75 +	1,8	(0,0-3,8)	1,3	(0,4-4,3)	421
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	0,6	(0,0-1,8)	0,4	(0,1-2,9)	302
	Lager secundair	1,2	(0,0-2,4)	0,9	(0,3-2,2)	662
	Hoger secundair	0,9	(0,3-1,5)	0,8	(0,4-1,5)	1241
	Hoger onderwijs	2,7	(1,3-4,1)	2,1	(1,4-3,4)	1904
JAAR	2001	5,3	(4,2-6,4)	5,0	(4,0-6,1)	4972
	2004	6,1	(4,9-7,3)	5,7	(4,6-6,9)	4941
	2008	4,8	(3,7-5,9)	4,5	(3,6-5,7)	3992
	2013	1,7	(1,1-2,3)	1,6	(1,1-2,3)	4213
	2018	1,8	(1,1-2,5)	1,7	(1,1-2,4)	4215

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 18. Percentage van de bevolking dat een acupuncturist heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Waals Gewest

NC02_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	1,7	(0,7-2,7)	0,8	(0,4-1,4)	2028
	Vrouwen	3,2	(2,1-4,3)	1,4	(0,9-2,3)	2187
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	0,0	(0,0-0,1)	0,0	(0,0-0,2)	615
	15 - 24	0,4	(0,0-0,8)	0,3	(0,1-1,4)	449
	25 - 34	2,2	(0,3-4,0)	2,1	(0,9-4,9)	439
	35 - 44	3,0	(1,0-5,0)	2,9	(1,5-5,7)	527
	45 - 54	5,8	(2,3-9,3)	5,5	(2,8-10,6)	647
	55 - 64	4,2	(1,2-7,1)	4,0	(2,0-7,8)	638
	65 - 74	2,1	(0,5-3,8)	2,0	(0,9-4,4)	479
	75 +	2,4	(0,2-4,5)	2,1	(0,9-5,1)	421
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	0,0	(0,0-0,1)	0,0	(0,0-0,1)	302
	Lager secundair	3,1	(0,9-5,3)	1,2	(0,5-2,6)	662
	Hoger secundair	0,9	(0,4-1,5)	0,4	(0,2-0,8)	1241
	Hoger onderwijs	3,7	(2,2-5,1)	1,6	(1,0-2,6)	1904
JAAR	2001	1,3	(0,9-1,7)	1,0	(0,7-1,3)	4967
	2004	1,8	(1,3-2,4)	1,3	(1,0-1,8)	4934
	2008	1,9	(1,4-2,4)	1,4	(1,0-1,9)	3989
	2013	0,8	(0,5-1,1)	0,6	(0,4-0,9)	4213
	2018	2,5	(1,7-3,2)	1,8	(1,3-2,4)	4215

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 19. Percentage van de bevolking dat een chiropractor of kraker heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Waals Gewest

NC03_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	0,8	(0,3-1,4)	0,8	(0,4-1,4)	2028
	Vrouwen	0,4	(0,1-0,6)	0,4	(0,2-0,9)	2187
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	0,5	(0,0-1,2)	0,5	(0,1-1,9)	615
	15 - 24	0,0	.	0,5	(0,1-3,6)	449
	25 - 34	0,8	(0,0-2,3)	0,8	(0,2-4,1)	439
	35 - 44	0,7	(0,0-1,4)	0,7	(0,2-1,8)	527
	45 - 54	1,0	(0,1-1,9)	0,9	(0,4-2,4)	647
	55 - 64	0,2	(0,0-0,4)	0,2	(0,0-0,7)	638
	65 - 74	1,3	(0,0-2,5)	1,2	(0,5-3,2)	479
	75 +	0,6	(0,0-1,4)	0,6	(0,1-2,3)	421
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	0,0	.	0,0	(0,0-0,0)	302
	Lager secundair	0,9	(0,0-1,8)	0,7	(0,3-1,9)	662
	Hoger secundair	0,4	(0,1-0,6)	0,3	(0,1-0,7)	1241
	Hoger onderwijs	0,8	(0,2-1,3)	0,8	(0,4-1,6)	1904
JAAR	2001	0,6	(0,3-0,9)	0,5	(0,3-0,8)	4965
	2004	0,5	(0,3-0,8)	0,5	(0,3-0,8)	4926
	2008	1,0	(0,6-1,4)	0,9	(0,6-1,3)	3991
	2013	0,4	(0,1-0,7)	0,4	(0,2-0,8)	4213
	2018	0,6	(0,3-0,9)	0,6	(0,3-1,0)	4215

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

Tabel B 20. Percentage van de bevolking dat een osteopaat heeft geraadpleegd in de afgelopen 12 maanden, Waals Gewest

NC04_1		% (Ruw)	95% BI ruw	% (Corr*)	95% BI stand	N
GESLACHT	Mannen	10,3	(8,2-12,5)	8,5	(6,9-10,4)	2028
	Vrouwen	12,6	(10,4-14,9)	11,0	(8,9-13,4)	2187
LEEFTIJD- GROEP	0 - 14	5,7	(2,6-8,8)	5,7	(3,3-9,6)	615
	15 - 24	13,0	(7,7-18,2)	13,0	(8,6-19,1)	449
	25 - 34	11,0	(6,5-15,5)	11,0	(7,2-16,4)	439
	35 - 44	21,7	(15,9-27,5)	21,7	(16,4-28,2)	527
	45 - 54	18,4	(13,5-23,3)	18,3	(13,8-23,7)	647
	55 - 64	10,6	(6,8-14,3)	10,5	(7,3-14,8)	638
	65 - 74	7,0	(4,1-9,9)	6,9	(4,5-10,3)	479
	75 +	1,9	(0,6-3,2)	1,8	(0,9-3,7)	421
OPLEIDINGS- NIVEAU	Lager/geen diploma	2,2	(0,3-4,1)	2,7	(1,1-6,3)	302
	Lager secundair	4,7	(2,4-7,0)	4,3	(2,6-7,1)	662
	Hoger secundair	8,7	(6,1-11,4)	7,4	(5,4-10,0)	1241
	Hoger onderwijs	17,0	(14,0-20,0)	14,3	(11,8-17,3)	1904
JAAR	2001	4,1	(3,3-4,9)	3,5	(2,8-4,3)	4964
	2004	5,4	(4,4-6,5)	4,6	(3,7-5,6)	4938
	2008	7,3	(6,1-8,6)	6,3	(5,3-7,6)	3989
	2013	6,6	(5,5-7,7)	5,7	(4,8-6,8)	4213
	2018	11,5	(9,8-13,2)	10,3	(8,8-11,9)	4215

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2018

*Correctie voor leeftijd en/of geslacht op basis van logistisch regressiemodel (Belgische bevolking van 2018 als referentie)

CONTACT

Sabine Drieskens • T+32 2 642 50 25 • Sabine.drieskens@sciensano.be

MEER INFO

—

Bezoek onze website
>www.sciensano.be of
contacteer ons op
>info@sciensano.be

Sciensano • Juliette Wytsmanstraat 14 • Brussel • België • T + 32 2 642 51 11 • T pers + 32 2 642 54 20 • info@sciensano.be • www.sciensano.be

Verantwoordelijke uitgever: Christian Léonard, Algemeen directeur • Juliette Wytsmanstraat 14 • Brussel • België • D/2020/14.440/13